

**Agenția Națională pentru
Reglementare în Comunicații Electronice și
Tehnologia Informației a Republicii Moldova**

**Analiza pieței accesului utilizatorilor finali, persoane fizice și juridice, la un post
fix din rețeaua publică de telefonie
Iterația VI (2023)**

Starea documentului	Consultare publică
Perioada consultării publice	27.02.2023 – 20.03.2023

Cuprins:

1. Introducere.....	3
2. Identificarea pieței accesului utilizatorilor finali, persoane fizice și juridice, la un post fix din rețeaua publică de telefonie.....	5
2.1 Testul Monopolistului Ipotetic.....	5
2.2 Testul celor trei criterii.....	5
2.3 Definirea pieței.....	7
2.4 Piața relevantă a produsului.....	7
2.4.1 Produsul focal.....	7
2.4.2 Lista substituenților produsului focal.....	7
2.4.3 Sumarul analizei pieței produsului.....	15
2.5 Piața geografică.....	16
2.6 Aplicarea testului celor trei criterii.....	16
2.6.1 Barierele de intrare și ieșire.....	17
2.6.2 Tendințe spre concurență efectivă.....	22
2.7 Concluzii generale.....	27

1. INTRODUCERE

În conformitate cu articolul 57 din Legea comunicațiilor electronice nr. 241/2007 (*republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr. 399-410, art. 679*), cu modificările ulterioare, Agenția Națională pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației (ANRCETI), identifică piețele relevante și efectuează analize de piață pe aceste piețe în scopul determinării faptului dacă piața relevantă este suficient de competitivă și al impunerii, menținerii, modificării ori retragerii obligațiilor speciale preventive. ANRCETI definește metodologia și criteriile de identificare a piețelor relevante și identifică aceste piețe, luând în considerare condițiile naționale specifice. De asemenea, ANRCETI publică lista piețelor relevante.

Procesul de identificare și analiză a piețelor relevante a fost stabilit în Regulamentul privind identificarea și analiza piețelor relevante din domeniul comunicațiilor electronice și desemnarea furnizorilor de rețele și/sau servicii de comunicații electronice cu putere semnificativă pe aceste piețe, aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRCETI nr. 55/2008, cu modificările ulterioare (Regulament). Regulamentul prevede instrumentele (criteriile) utilizate de către ANRCETI în vederea analizei piețelor pentru identificarea piețelor relevante reglementării *ex-ante* (preventive), analiza în detaliu a piețelor relevante în vederea determinării furnizorilor cu putere semnificativă pe acestea și impunerii măsurilor *ex-ante* în sarcina acestor furnizori.

După identificarea piețelor relevante, ANRCETI va efectua analiza completă a acestor piețe, astfel încât să ia decizii cu privire la desemnarea furnizorilor cu putere semnificativă pe piețele relevante (așa cum este descris în art.58 din Legea comunicațiilor electronice) și să impună obligații corespunzătoare (conform art.62 din Legea comunicațiilor electronice). ANRCETI publică și prezintă Consiliului Concurenței, în termen de 3 zile lucrătoare din data adoptării, deciziile ce conțin identificarea piețelor relevante, desemnarea furnizorilor cu putere semnificativă pe piețele relevante și impunerea obligațiilor speciale în sarcina furnizorilor cu putere semnificativă pe piețele relevante.

ANRCETI a efectuat Analiza pieței accesului utilizatorilor finali - persoane fizice și juridice la un post fix din rețeaua publică de telefonie în anul 2011 (prima iterație), în anul 2013 (a doua iterație), în anul 2015 (a treia iterație), în anul 2017 (a patra iterație) și în anul 2020 (a cincea iterație).

În cadrul celor 5 iterații ale Analizei pieței accesului utilizatorilor finali - persoane fizice și juridice la un post fix din rețeaua publică de telefonie:

- piața dată a fost identificată drept susceptibilă reglementării preventive;
- a fost desemnat furnizorul de telefonie fixă cu putere semnificativă pe piața respectivă (S.A., „Moldtelecom”).

De asemenea, în cadrul primei iterații a analizei de piață, au fost impuse obligații speciale preventive în sarcina S.A., „Moldtelecom” prin Hotărârea Consiliului de

Administrație al ANRCETI nr. 12 din 25.05.2012, care au fost menținute, cu anumite modificări, în cadrul celorlalte iterații.

Prezenta analiză de piață face parte din cadrul iterației VI de analiză a piețelor de comunicații electronice din Republica Moldova.

În urma analizei, în conformitate cu articolul 61 din Legea comunicațiilor electronice, ANRCETI are dreptul să impună, să mențină, să modifice sau să revoce obligațiile față de furnizorii de rețele și/sau servicii de comunicații electronice.

Procesul de consultare

Proiectul Analizei pieței accesului utilizatorilor finali, persoane fizice și juridice, la un post fix din rețeaua publică de telefonie (iterația 6) se propune spre consultare publică începând cu data de 27.02.2023.

Data limită de prezentare a recomandărilor este 20.03.2023. Comentariile și propunerile pot fi adresate în format electronic la adresa e-mail: office@anrceti.md și pe suport de hârtie la adresa:

Bd. Ștefan cel Mare, 134, MD-2012,
CHIȘINĂU, REPUBLICA MOLDOVA
Fax: (022) 22 28 85

2. Identificarea pieței accesului utilizatorilor finali, persoane fizice și juridice, la un post fix din rețeaua publică de telefonie

Conform pct. 5 din Regulament, pentru a desfășura procesul de identificare a piețelor, ANRCETI va ține cont de cele mai bune practici europene.

Regulamentul descrie un proces din două etape:

1) în primul rând, trebuie să fie stabilite limitele pieței, din punct de vedere a produsului și din punct de vedere geografic, utilizând Testul Monopolistului Ipotetic (TMI).

2) în al doilea rând, trebuie să fie confirmată susceptibilitatea pieței la reglementarea preventivă prin aplicarea testului celor trei criterii (pct.20 și pct.44 din Regulament).

2.1 Testul Monopolistului Ipotetic

Testul Monopolistului Ipotetic începe prin identificarea unui produs focal - produsul cel mai îngust definit care în mod evident se află pe piața analizată. Această piață poate include și alte produse candidate în dependență de substituibilitatea dintre produsul candidat și produsul focal. Sunt analizate 3 forme ale substituibilității produselor:

- i. substituibilitatea ofertei;
- ii. substituibilitatea cererii cu ridicata;
- iii. substituibilitatea cererii cu amănuntul.

La efectuarea TMI este analizat un monopolist ipotetic și se verifică dacă o majorare mică, dar semnificativă (creștere de 5-10%), non-tranzitorie (cel puțin cu durata de 1 an) a prețului produsului focal ("SSNIP") ar putea fi profitabilă.

Aceasta presupune că fiecare substituent candidat este testat prin TMI dacă produce suficientă presiune competitivă asupra produsului focal. În cazul când SSNIP este profitabil, aceasta va fi o dovadă că produsul candidat nu este capabil să substituie produsul focal și nu poate fi inclus în limitele pieței produsului.

Dacă creșterea prețului produsului focal nu este profitabilă, definiția serviciului trebuie extinsă pentru a include serviciile care pot substitui produsul focal.

2.2 Testul celor trei criterii

Acest test se referă la cele trei criterii care se aplică înainte de a supune piața unei reglementări preventive. Aceste criterii conform Regulamentului sunt:

- i. prezența unor bariere înalte la intrare pe piață;
- ii. dinamica pieței;
- iii. insuficiența aplicării prevederilor legislației concurenței.

Comisia Europeană sintetizează și explică aceste criterii, după cum urmează:

Primul criteriu este prezența unor bariere înalte la intrarea pe piață. Dat fiind caracterul dinamic al piețelor de comunicații electronice trebuie, de asemenea, să se ia în considerație și posibilitățile pieței de a tinde spre un rezultat competitiv, în pofida barierelor înalte la intrare.

Prin urmare, cel de-al doilea criteriu constă în faptul că o piață are și așa caracteristici de a nu tinde în timp spre o concurență efectivă. Acest criteriu este unul dinamic și ia în considerație un număr de aspecte structurale și de comportament care la examinarea tuturor factorilor, indică dacă piața are sau nu caracteristici de natură să justifice impunerea obligațiilor de reglementare, conform Directivelor Europene.

Al treilea criteriu prevede insuficiența legii concurenței de a preveni de sine stătător eșecul pieței (fără reglementarea preventivă), luând în considerare caracteristicile specifice ale sectorului comunicațiilor electronice.

Astfel, dacă ANRCETI ajunge la concluzia că pentru intrarea și ieșirea de pe piața relevantă a produsului există bariere semnificative, nu există semne că piața dată ar fi suficient de competitivă și nici semne ale unor tendințe spre o concurență efectivă în orizont scurt și mediu de timp, precum și ajunge la concluzia că aplicarea doar a instrumentelor legislației generale a concurenței este insuficientă pentru rezolvarea eșecului concurenței, atunci piața dată este susceptibilă reglementării preventive. În asemenea caz, ANRCETI identifică prin decizia Consiliului de Administrație piața dată drept relevantă reglementării preventive (reglementării *ex-ante*).

În acest compartiment ANRCETI prezintă raționamentele sale în ceea ce privește identificarea pieței accesului utilizatorilor finali, persoane fizice și juridice, la un post fix din rețeaua publică de telefonie.

Piața accesului utilizatorilor finali, persoane fizice și juridice, la un post fix din rețeaua publică de telefonie a fost parte componentă din lista piețelor relevante a Recomandării Comisiei 2007/879/CE din 17 decembrie 2007 (Piața 1)¹ privind piețele relevante de produse și de servicii din sectorul comunicațiilor electronice care pot face obiectul unei reglementări *ex-ante*, în conformitate cu Directiva 2002/21/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind un cadru de reglementare comun pentru rețelele și serviciile de comunicații electronice.

Menționăm că începând cu următoarea revizuire a listei piețelor relevante de produse și de servicii din sectorul comunicațiilor electronice care pot face obiectul unei reglementări *ex-ante* din 2014 (Recomandarea 2014/710/EU)², Comisia Europeană a exclus piața dată din lista menționată.

Astfel, ANRCETI va testa dacă această piață este relevantă reglementării preventive în circumstanțele naționale.

¹ <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:344:0065:0069:ro:PDF>

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014H0710&from=EN>

Pentru a lua decizia dacă piața dată este sau nu susceptibilă unei reglementări preventive, ANRCETI, conform prevederilor Regulamentului, va desfășura un proces în două etape:

- va defini piața relevantă a produsului și cea geografică;
- va testa susceptibilitatea pieței la reglementarea preventivă.

2.3 Definirea pieței

Piață analizată în acest document este accesul utilizatorilor finali, persoane fizice și juridice, la un post fix din rețeaua publică de telefonie.

Din punctul de vedere al utilității pentru utilizatorii finali, accesul la o rețea publică de telefonie presupune posibilitatea de a primi și de a iniția apeluri, precum și de a beneficia de alte servicii ce pot fi furnizate prin intermediul liniei de acces, cum ar fi acces la Internet, IPTV și alte servicii. Astfel, serviciile de telefonie la care pot avea acces utilizatorii finali sunt:

- a) apeluri originare către alți abonați ai serviciilor de telefonie, care includ: apeluri locale, naționale, internaționale sau către rețele publice mobile;
- b) apeluri primite de la alți abonați la servicii de telefonie, care, în condițiile aplicării principiului „*partea apelantă plătește*”, sunt recepționate în mod gratuit;
- c) apeluri originare către diverse categorii de servicii.

2.4 Piața relevantă a produsului

2.4.1 Produsul focal

Produsul focal este produsul cel mai îngust definit care se află în mod evident pe piața cercetată.

În cazul pieței cu amănuntul al accesului utilizatorilor finali, persoane fizice și juridice, la un post fix din rețeaua publică de telefonie, ANRCETI consideră că produsul focal sunt serviciile de acces la rețeaua publică de telefonie prin linii analogice de tip PSTN. Numărul acestor accesuri reprezintă peste 612,7 mii, cel mai semnificativ dintre toate formele de acces la un post fix (61,3%).

2.4.2 Lista substituenților produsului focal

În prezent, în Republica Moldova, în funcție de tipul de suport utilizat în vederea inițierii și primirii de apeluri, o persoană poate utiliza următoarele modalități de acces la rețelele publice de telefonie fixă: prin fire metalice de cupru – acces prin rețele din fire metalice (linii analogice de tip PSTN și linii digitale, de tip ISDN BRI sau PRI), prin intermediul rețelei mobile, prin intermediul serviciilor voce în bandă largă (accesul în bandă largă, la rândul său, este independent de tehnologie și poate fi furnizat prin xDSL, FTTx, cablu coaxial etc.).

Astfel, pentru a defini piața relevantă a produsului, ANRCETI a analizat măsura în care:

1. serviciile de acces furnizate prin intermediul liniilor ISDN BRI și PRI fac parte din aceeași piață relevantă a produsului cu serviciile de acces de tip PSTN furnizate prin intermediul unei linii individuale analogice;
2. serviciile de acces la un post fix furnizate de către furnizorii de rețele publice mobile (CDMA fix) fac parte din aceeași piață relevantă a produsului cu serviciile de acces furnizate în mod tradițional prin intermediul liniilor de acces de tip PSTN;
3. serviciile de acces de tip VoIP gestionat furnizate prin intermediul conexiunilor în bandă largă fac parte din aceeași piață relevantă a produsului cu serviciile de acces furnizate prin intermediul liniilor de acces de tip PSTN;
4. serviciile de acces la puncte mobile fac parte din aceeași piață relevantă a produsului cu serviciile de acces la un post fix;
5. serviciile de acces la un post fix fac parte din aceeași piață relevantă a produsului cu serviciile de apeluri la un post fix.

A) Analiza substituibilității serviciilor de acces de tip PSTN cu serviciile de apeluri la un post fix

ANRCETI a analizat dacă, din punctul de vedere al cererii și al ofertei, există condiții care să justifice identificarea a două piețe relevante distincte ale produsului pentru serviciile de acces și serviciile de apeluri la un post fix. Astfel, s-a analizat dacă există substituibilitatea cererii la nivelul pieței cu amănuntul și substituibilitatea ofertei la nivelul pieței cu ridicata.

Substituibilitatea cererii

Din punctul de vedere al cererii, serviciile de acces și serviciile de apeluri prezintă funcționalități diferite. Utilizatorii finali folosesc servicii de acces pentru a putea efectua și primi apeluri, accesul reprezentând astfel condiția preliminară pentru realizarea apelurilor. Mai mult, utilizatorii finali achiziționează serviciile de acces „la pachet” cu serviciile de apeluri. Având în vedere funcționalitățile diferite ale celor două categorii de servicii, este evident că utilizatorii finali nu vor putea răspunde la o creștere a prețului serviciilor de acces prin renunțarea definitivă la astfel de servicii și trecerea la utilizarea exclusivă a serviciilor de apeluri sau prin limitarea consumului de servicii de acces și utilizarea, în schimb, a mai multor servicii de apeluri (și viceversa).

Substituibilitatea ofertei

Din punctul de vedere al ofertei, serviciile de acces și serviciile de apeluri nu sunt substituibile, astfel încât nu se justifică includerea lor într-o singură piață relevantă a produsului. Situația furnizorilor unor rețele de acces care au posibilitatea de a furniza „la pachet” servicii de acces și servicii de apeluri nu este aceeași cu cea a furnizorilor care nu dețin o rețea de acces și oferă la nivelul pieței cu amănuntul numai servicii de apeluri la un post fix. Furnizarea pe piața cu amănuntul a celor două categorii de servicii necesită achiziționarea unor servicii distincte la nivelul pieței cu ridicata. Astfel, este puțin probabil ca un furnizor care intenționează să ofere servicii de apeluri la nivelul pieței cu amănuntul

prin intermediul procedurii de selectare a transportatorului să poată intra pe piața serviciilor de acces la un post fix într-o perioadă rezonabilă de timp și fără costuri inițiale ridicate, ca răspuns la o creștere cu 5-10% a tarifelor pentru serviciile de acces ale unui furnizor monopolist ipotetic.

Din aceste considerente ANRCETI consideră că serviciile de acces și serviciile de apeluri sunt complementare dar nu substituibile și, prin urmare, nu fac parte din aceeași piață relevantă a produsului.

Concluzie: Serviciile de acces și serviciile de apeluri nu fac parte din aceeași piață relevantă a produsului.

B) Analiza substituibilității serviciilor de acces de tip PSTN furnizate prin intermediul liniilor individuale analogice cu serviciile de acces furnizate prin intermediul liniilor ISDN BRI și PRI.

Substituibilitatea cererii

ANRCETI a analizat dacă serviciile de acces de tip ISDN BRI și PRI fac parte din aceeași piață relevantă a produsului cu serviciile de acces furnizate prin intermediul liniilor PSTN analogice. Pentru a determina gradul de substituibilitate dintre cele două categorii de acces, ANRCETI a analizat, în primul rând, dacă acestea pot fi considerate interschimbabile din punctul de vedere al utilizării date acestora, caracteristicilor funcționale și prețului.

Conexiunile de tip ISDN utilizează același mediu de transmisie ca și în cazul serviciilor definite de produsul focal – linii fizice de cupru analogice, care sunt echipate cu echipamente digitale ISDN în parte de comutator și în parte de abonat. Din punctul de vedere al funcționalității, accesul prin intermediul de linii ISDN oferă posibilități similare pentru utilizatori în vederea efectuării și primirii de apeluri cu cele oferite de conexiunile prin linii de cupru analogice. Suplimentar la serviciile similare cu cele oferite prin linii analogice, liniile de acces ISDN pot să ofere o serie de servicii suplimentare:

1. ISDN BRI permite de a realiza, simultan, maximum 2 canale de date, astfel se oferă două canale de utilizator de tip B cu debitul de 64 Kbps prin care pot fi conectate două numere fixe de telefon, două comunicații simultane. De asemenea, acestea pot oferi utilizatorilor telefonie video, acces Dial-Up la Internet la viteză sigură de 2x64 Kbps, servicii de rețea inteligentă (call barring, forwarding, CLIP/R etc.);

2. ISDN PRI: permite de a realiza, simultan, până la 30 de canale de date, astfel se oferă 30 canale de utilizator de tip B cu debitul de 64 kbps și conține:

- a) conectare fizică (două perechi de 2 fire de cupru);
- b) numere atribuite (până la 200 numere de apel pentru un ISDN PRI).

- Calitate mai bună asigurată serviciului de voce;
- 30 comunicații simultane;
- Posibilitatea de a beneficia de mai multe numere directe;

- Viteza garantată de transfer al fișierelor între două locații, oriunde există ISDN (național sau internațional);
- Video-telefonie;
- Conectarea Centralelor Telefonice Private (PBX și PABX);
- Transmisii de fax;
- Servicii suplimentare gratuite și opționale.

ANRCETI consideră că conexiunile de tip ISDN sunt destinate unui segment din piața accesului utilizatorilor la un post fix (de regulă persoane juridice) care înregistrează cheltuieli și sunt dispuse să plătească un preț suplimentar pentru avantajele oferite de aceste tipuri de conexiuni descrise mai sus. Majoritatea din avantajele suplimentare oferite de ISDN sunt depășite de tehnologiile de acces în bandă largă, care permit viteze mai înalte de transfer și, chiar dacă nu neapărat asigură aceeași calitate tehnică a comunicațiilor, permit prin intermediul aplicațiilor bazate pe SIP, web, asigură o mai bună flexibilitate, mobilitate, scalabilitate a serviciilor și opțiunilor suplimentare ce pot fi obținute prin ISDN. ANRCETI este de părere că un furnizor de servicii ISDN nu poate să valorifice în deplină măsură posibilitățile suplimentare oferite în raport cu serviciile analogice tradiționale (astfel cum ar fi putut înainte de dezvoltarea serviciilor de acces în bandă largă). Aceasta ar determina un furnizor să nu investească în capacități suplimentare ISDN (cu precădere BRI), ci doar să valorifice capacitățile aflate în funcțiune și să le ofere preponderent clienților business, care sunt dispuși să achite facturi mai mari pentru comunicații și să aprecieze calitatea superioară a comunicațiilor oferite de ISDN. De asemenea, ISDN PRI oferă capacități semnificative de a conecta mai multe numere telefonice, ceea ce o poziționează ca soluție pentru clienți business și instituții. În ambele cazuri, aceste categorii de utilizatori sunt considerate segmente distincte ale aceleiași piețe și nu piețe distincte. Acest raționament se bazează pe faptul că serviciile ISDN și PSTN pot fi reciproc substituite de către utilizatorii business, cărora le sunt adresate, dacă există o creștere mică dar semnificativă și durabilă a prețului.

Concluzie: Liniile de acces individuale analogice și liniile digitale de tip ISDN BRI și PRI fac parte din aceeași piață relevantă a produsului.

C) Analiza substituibilității serviciilor de acces de tip PSTN cu serviciile de acces furnizate la un post fix prin intermediul rețelei publice mobile (CDMA fix)

Substituibilitatea cererii

Actualmente servicii de telefonie fixă prin intermediul unei rețele mobile sunt oferite doar de S.A. "Moldtelecom", prin intermediul rețelei CDMA2000 1x operate, iar funcția de "hand-over" a terminalului cu caracteristici de birou este dezactivată, astfel încât acesta nu poate căpăta o mobilitate adevărată. Furnizorul dat comercializează serviciile convențional fixe la tarife și alte caracteristici similare celor de telefonie fixă furnizate prin intermediul conexiunilor prin fire de cupru (inclusiv prin numere geografice).

Menționăm că, pe data de 09.01.2023 S.A.”Moldtelecom” a anunțat pe pagina sa oficială de Internet³ despre demararea procesului de migrare a tuturor abonaților de telefonie fixă furnizată prin intermediul rețelei mobile CDMA2000 1x către alte tehnologii și deconectare graduală a rețelei CDMA din cauza uzării irecuperabile a echipamentului radio.

Luând în considerare procesul demarat de S.A.”Moldtelecom” de deconectare graduală a rețelei CDMA, furnizorul nu va conecta utilizatori noi prin această tehnologie și, prin urmare, în cazul unui SSNIP la serviciile de acces de tip PSTN furnizate prin intermediul liniilor individuale analogice nu va fi posibilă migrarea utilizatorilor la serviciile de telefonie fixă prin intermediul rețelei CDMA.

Concluzie: Serviciile de acces la puncte fixe, de tip CDMA fix, furnizate de S.A.”Moldtelecom” nu fac parte din aceeași piață relevantă cu serviciile de acces furnizate la puncte fixe prin intermediul unei linii analogice sau al unei linii de tip ISDN.

D) Analiza substituibilității serviciilor de acces de tip PSTN cu serviciile de acces de tip VoIP gestionat furnizate prin intermediul conexiunilor de bandă largă

Una dintre posibilitățile de a fi furnizate servicii de telefonie la un post fix este utilizarea conexiunilor bazate pe tehnologia IP. În baza serviciilor în bandă largă, care se dezvoltă dinamic, poate fi lansat serviciul de telefonie fără investiții semnificative suplimentare și suficient de rapid. Aceasta însă necesită existența unor rețele de acces în bandă largă suficient de dezvoltate.

În general, există mai multe posibilități de a realiza un apel utilizând telefonia IP:

- 1) computer către computer;
- 2) computer către rețea publică de telefonie, fără a fi utilizat un număr de format ITU E164;
- 3) computer către rețea publică de telefonie cu utilizare de numere de format ITU E164 pentru comunicații vocale bidirecționale (utilizare de softphone);
- 4) telefon către telefon (utilizare de telefon IP și numere de format ITU E164 pentru comunicații bidirecționale cu rețeaua publică de telefonie).

ANRCETI consideră că primele două, cu toate că pot produce presiuni asupra serviciilor tradiționale de apeluri la un post fix, mai ales în ceea ce privește apelurile de lungă distanță (care tradițional au fost tarificate mai scump ca cele locale), acestea nu pot fi o soluție alternativă viabilă pentru accesul la un post fix, având în vedere că utilizatorul nu poate fi apelat oricând de la rețele telefonice, nu este garantată calitatea acestor servicii, nu există posibilitate pentru apeluri către numere de urgență, de directoriu etc. De asemenea, apelurile de la un computer necesită realizarea anumitor investiții și efectuarea anumitor operațiuni din partea utilizatorului final. Aceste cerințe, precum și faptul că nu sunt îndeplinite condițiile necesare pentru ca serviciile în cauză să fie considerate servicii de

³ <https://moldtelecom.md/ro/personal/news/404>

telefonie destinate publicului sunt argumente suficiente în sprijinul concluziei ANRCETI că aceste modalități de comunicare nu sunt incluse în piața serviciilor de acces la un post fix.

Cât privește serviciile de acces la un post fix de la un aparat telefonic, utilizând tehnologia VoIP, acestea prezintă indicii pentru a fi considerate incluse în aceeași piață relevantă cu serviciile tradiționale de telefonie în cazul în care nu implică pentru utilizator investiții suplimentare, iar acesta reușește să-și satisfacă nevoia de comunicare la tarife și caracteristici de calitate competitive, astfel încât cele două categorii de servicii menționate să fie complet substituibile.

În scopul elaborării acestei analize de piață au fost luate în considerare următoarele categorii de servicii de telefonie destinate publicului de tip VoIP de la un aparat telefonic, adaptate pentru comunicarea „oricine cu oricine”:

a. Servicii de telefonie destinate publicului furnizate la un post fix de tip VoIP a căror calitate nu este gestionată de furnizor (*VoIP negestionat*). În cazul acestei categorii, serviciul de telefonie este furnizat numai împreună cu alte servicii de comunicații electronice (de regulă, împreună cu serviciul de acces la Internet) prin intermediul unui canal comun, utilizând rețeaua de acces a unui terț. Cu toate că, în majoritatea cazurilor, utilizatorilor li se asignează un număr pentru servicii de comunicații electronice furnizate la un post fix și aceștia au posibilitatea de a realiza și/sau recepționa apeluri către/de la utilizatorii unei rețele de tip PSTN/ISDN/mobil, internaționale, furnizorul unor astfel de servicii deține un nivel minim de control și nu poate asigura un nivel constant de calitate a serviciilor. Angajamentele privind calitatea serviciului asumate de furnizor sunt condiționate suplimentar de caracteristicile rețelei de acces, de lărgimea de bandă a conexiunii și de profilul de trafic IP al celorlalte servicii furnizate pe acea conexiune. Astfel, de cele mai multe ori, eventuale probleme de furnizare a serviciului de acces la Internet de bandă largă atrag după sine disfuncționalități în furnizarea serviciului de tip VoIP. De asemenea, serviciile din categoria VoIP fără gestiunea calității sunt servicii de tip nomad, care permit abonatului conectarea la un alt punct terminal al rețelei și utilizarea serviciului fără a fi necesară informarea furnizorului serviciului. Această categorie de servicii este cunoscută sub denumirea de servicii de voce peste protocol Internet (Voice over Internet), având în vedere că rutarea apelului se realizează pe baza serviciilor de acces la Internet.

b. Servicii de telefonie destinate publicului furnizate la un post fix de tip VoIP ale căror calitate este gestionată de furnizor (*VoIP gestionat*). Acestea sunt serviciile de telefonie de tip VoIP suprapuse serviciilor de acces în bandă largă oferite de furnizorul dat. În asemenea situație, furnizorul poate gestiona calitatea serviciilor în rețeaua sa de acces, astfel încât ANRCETI le consideră incluse în aceeași categorie de servicii de telefonie de tip VoIP, și anume, *servicii de telefonie de tip VoIP care permit un nivel de gestiune complet asupra calității serviciului (VoIP gestionat)*. Furnizorii oferă utilizatorilor finali, în funcție de modul în care a fost constituit serviciul, echipamentele necesare pentru realizarea apelurilor de tip VoIP, inclusiv realizarea de apeluri către utilizatorii unei rețele de tip PSTN. De asemenea, această categorie de servicii de tip VoIP prezintă caracteristicile funcționale ale unui serviciu furnizat prin intermediul unei conexiuni de acces la un post fix de tip PSTN, precum transmiterea informației privind identitatea apelantului, apel în așteptare etc.

Așadar, pe lângă serviciile de acces la servicii de telefonie la un post fix furnizate în mod tradițional prin intermediul unor conexiuni de acces în bandă îngustă (printr-o rețea PSTN sau printr-o rețea publică mobilă), accesul la o rețea publică de telefonie se poate realiza inclusiv prin servicii de tip VoIP care sunt furnizate, de regulă, prin intermediul conexiunilor de acces la Internet în bandă largă, furnizate, la rândul lor, prin orice platformă tehnică disponibilă: xDSL, cablu coaxial, fibră optică, rețele radio etc.

Substituibilitatea cererii

ANRCETI consideră că, din punctul de vedere al cererii, o conexiune de acces de tip VoIP care se realizează prin intermediul unui aparat telefonic prezintă caracteristicile funcționale ale unei conexiuni tradiționale furnizate prin intermediul unei rețele analogice de tip PSTN sau ISDN sau furnizate prin intermediul unei rețele publice mobile. Totuși, această situație nu este valabilă atunci când serviciile de telefonie sunt furnizate împreună cu serviciile de acces la Internet *prin intermediul rețelei de acces a unui terț*, întrucât furnizorul nu poate asigura un nivel de calitate a serviciilor de telefonie constant și comparabil cu soluția oferită prin intermediul unei conexiuni tradiționale de acces la un post fix. Prin urmare, serviciile de telefonie destinate publicului furnizate la un post fix de tip VoIP a căror calitate nu este gestionată de furnizor nu pot fi considerate un substituent real pentru serviciile tradiționale de acces la un post fix.

Pe de altă parte, în cazul serviciilor de telefonie de tip VoIP gestionat, furnizorii asignează abonaților proprii numere geografice sau non-geografice independente de locație.

De asemenea, majoritatea furnizorilor care oferă servicii de telefonie utilizând soluții tehnice de tip VoIP au încheiat acorduri de interconectare prin intermediul protocolului SIP sau prin utilizarea tehnologiei TDM și a sistemului de semnalizare SS7 cu furnizorii de rețele publice de telefonie la un post fix de tip PSTN/ISDN sau de rețele publice mobile și dețin echipamente de comutație pentru conectarea abonaților proprii. Prin urmare, furnizorii de servicii de telefonie de tip VoIP de la un aparat telefonic către un alt aparat telefonic, adaptate pentru comunicarea „oricine cu oricine” oferă utilizatorilor posibilitatea de a efectua și de a recepționa o gamă foarte largă de apeluri, către și de la toate tipurile de rețele publice de telefonie. De asemenea, calitatea serviciilor este similară cu cea a serviciilor de acces furnizate prin intermediul unei linii analogice sau de tip ISDN.

În același timp, conform rapoartelor statistice prezentate de furnizorii de rețele și/sau servicii de comunicații electronice, în 2021 numărul abonaților la Internet de bandă largă la puncte fixe a constituit 762,3 mii, inclusiv 55,9% reprezintă numărul abonaților S.A.”Moldtelecom”. În cazul unui SSNIP efectuat de S.A.”Moldtelecom” la serviciile de telefonie fixă circa 37,6% din abonații la telefonia fixă ar avea tehnic posibilitatea să migreze la servicii de tip VoIP oferite de furnizorii alternativi. În plus, majoritatea abonaților la Internet de bandă largă la puncte fixe sunt concentrați în municipii și orașele mari ale țării. Totuși, ANRCETI consideră important să atragă atenția asupra modului de formare a tarifelor pe piața de acces în bandă largă, unde condițiile concurențiale în anumite zone, ca mun. Chișinău au făcut ca utilizatorii din alte zone să beneficieze de aceleași tarife medii.

Având în vedere că serviciile de acces în bandă largă pot crește în orizontul de timp (de trei ani) vizat de această analiză ANRCETI poate conchide că serviciile VoIP prin conexiuni gestionate sunt parte a pieței relevante a produsului.

Concluzie: Serviciile de acces de tip VoIP gestionat furnizate prin intermediul conexiunilor în bandă largă fac parte din aceeași piață relevantă cu serviciile de acces furnizate la puncte fixe prin intermediul unei linii analogice sau de tip ISDN.

E) Analiza substituibilității serviciilor de acces de tip PSTN cu serviciile de acces la puncte mobile

Substituibilitatea ofertei

S.A."Moldtelecom" furnizează, prin intermediul rețelei mobile CDMA2000 1x, servicii de acces la un post fix identice, din punct de vedere al funcționalității pentru utilizator, cu cele furnizate prin PSTN. Acestea au fost deja incluse în piața produsului.

ANRCETI, în baza faptului că tehnologia CDMA se află în declinul său, consideră că este improbabilă intrarea pe piață cu servicii fixe printr-o rețea CDMA 2000 1x a unui alt furnizor ca urmare a creșterii mici dar semnificative și durabile a tarifelor. Cât privește posibilitatea intrării cu servicii fixe a unui furnizor mobil pe bază de tehnologii GSM/UMTS/LTE, în cazul unui SSNIP la serviciile definite prin produsul focal, ANRCETI găsește că asemenea servicii sunt tehnic ușor realizabile de către furnizorii mobili existenți, similar serviciului fix prin CDMA al S.A."Moldtelecom" cu ajutorul terminalelor de tip fix mobil și utilizării de numerotație fixă sau independentă de locație pentru asigurarea portabilității numerelor între rețele. Totuși, ANRCETI găsește că asemenea servicii nu sunt răspândite între operatorii mobili nici la nivel internațional și, respectiv, un eventual SSNIP pentru produsul focal nu ar reprezenta motivație suficientă pentru furnizorii mobili să lanseze asemenea servicii în orizontul de timp cuprins de prezenta analiză de piață.

Mai mult, după cum a fost menționat, S.A."Moldtelecom" a anunțat demararea procesului de migrare a tuturor abonaților de telefonie fixă furnizată prin intermediul rețelei mobile CDMA2000 1x către alte tehnologii și deconectare graduală a rețelei CDMA.

Prin urmare, ANRCETI consideră că nu există ofertă potențială de servicii de acces la un post fix din partea furnizorilor de telefonie mobilă, cu mențiunea că substituirea serviciilor fixe, de acces la rețea telefonică și de apeluri, cu servicii de rețea mobilă poate avea loc din partea cererii de servicii, ceea ce e reflectat mai jos.

Substituibilitatea cererii

Pentru identificarea pieței relevante a produsului, ANRCETI a analizat dacă serviciile de acces la puncte mobile pot substitui serviciile de acces la un post. ANRCETI a analizat evoluția abonaților și traficului în rețele fixe și rețele mobile începând cu perioada 2010-2012 până în 2021 (pct.2.6.2 al Analizei), de unde a găsit suficiente dovezi că telefonia mobilă a reprezentat în această perioadă un serviciu substituent pentru telefonia fixă, chiar și

în lipsa unui SSNIP la produsul focal. Substituția serviciilor fixe de către cele mobile se producea în condițiile date ale piețelor cu amănuntul doar în cazul deciziei efectuării apelurilor, preponderent datorită disponibilității concomitente atât a conexiunii fixe, cât și a celei mobile.

În ceea ce privește nivelul prețurilor percepute pentru conexiunile de acces la puncte mobile și la un post fix, ANRCETI consideră că realizarea unei comparații între acestea este foarte dificilă având în vedere volumul și diversitatea acestor oferte, precum și faptul că, de cele mai multe ori, serviciile de acces fac parte dintr-un pachet de servicii. Serviciile de acces atât la puncte fixe, cât și la puncte mobile sunt de obicei comercializate împreună cu serviciile de apeluri. Serviciile de acces la puncte fixe conțin resurse de apelat rețele fixe locale, iar serviciile de acces la puncte mobile cuprind resurse de apelat numere în rețea, numere naționale și internaționale, SMS naționale, date incluse, roaming de servicii și, în unele cazuri, terminale subvenționate. Din aceste considerente compararea directă a tarifelor pentru examinarea substituibilității este dificilă.

În baza faptului că ANRCETI a găsit mai sus că serviciile de acces la rețea de telefonie nu sunt substituibile cu serviciile de apeluri, fiind de fapt complementare, opinia ANRCETI este că serviciile de acces la un post fix nu fac parte din aceeași piață relevantă a produsului cu serviciile de acces la puncte mobile.

Concluzie: Serviciile de acces la puncte mobile nu fac parte din aceeași piață relevantă cu serviciile de acces furnizate la un post fix prin intermediul unei linii analogice sau al unei linii de tip ISDN.

2.4.3 Sumarul analizei pieței produsului

ANRCETI a identificat că produsul focal este accesul utilizatorilor finali la un post fix din rețeaua publică de telefonie prin linii de tip PSTN analogice.

Aplicarea testului monopolistului ipotetic indică asupra faptului, că există următoarele produse substituente produsului focal:

- serviciile de acces furnizate prin intermediul unei linii ISDN BRI și PRI;
- serviciile VoIP furnizate prin intermediul conexiunilor gestionate (accesului în bandă largă oferit de același furnizor).

ANRCETI concluzionează că piața relevantă a produsului este următoarea:

Piața accesul utilizatorilor finali, persoane fizice și juridice, la un post fix din rețeaua publică de telefonie care cuprinde serviciile de acces la un post fix la rețeaua publică de telefonie furnizate prin intermediul liniilor analogice PSTN, liniilor de tip ISDN PRI și BRI și VoIP de bandă largă.

ANRCETI consideră că la analizele viitoare, definiția acestei piețe ar putea fi extinsă dacă în viitor careva servicii vor deveni într-o măsură suficientă substituibile produsului focal.

2.5 Piața geografică

Pentru ca o piață să existe și să existe tranzacții, este necesar ca obiectivele utilizatorului, precum și serviciile care satisfac aceste obiective să fie disponibile în același loc. În consecință piețele trebuie să fie definite atât din punct de vedere al produselor cât și din punct de vedere geografic.

Dimensiunea unei piețe relevante geografice cuprinde toate zonele unde furnizorii oferă servicii în condiții similare. Conform Recomandării Comisiei Europene, dimensiunea geografică a unei piețe relevante este cel mai des determinată în funcție de acoperirea rețelei și existența unui cadru juridic și de reglementare identic într-o anumită zonă geografică.

Conform Regulamentului, piața relevantă geografică include zonele unde sunt amplasați furnizorii de produse interschimbabile din punct de vedere a cererii și ofertei (pct.38 și 40).

ANRCETI consideră că limitele pieței relevante a accesului utilizatorilor finali - persoane fizice și juridice la un post fix din rețeaua publică de telefonie în dimensiune geografică este cea națională adică, piața geografică relevantă este întreg teritoriu al Republicii Moldova.

Evidența specifică în sprijinul unei astfel de definiții este că:

- toate autorizațiile/licențele sunt naționale;
- cadrul de reglementare aplicabil serviciilor în cauză - cadrul legal și de reglementare în domeniul comunicațiilor electronice - este identic pe întreg teritoriul Republicii Moldova;
- prețurile pentru serviciile de acces a utilizatorilor finali, persoane fizice și juridice, la un post fix din rețeaua publică de telefonie sunt similare.

Concluzie: ANRCETI consideră, în baza raționamentelor de mai sus, că limitele geografice ale pieței accesului utilizatorilor finali, persoane fizice și juridice, la un post fix din rețeaua publică de telefonie sunt teritoriul național.

2.6 Aplicarea testului celor trei criterii

În conformitate cu Legea comunicațiilor electronice, pentru ca o piață să fie relevantă reglementării preventive de către ANRCETI, este important ca aceasta să întrunească caracteristicile care să justifice impunerea obligațiilor speciale preventive (art.57 alin.(1) lit. a) din Legea comunicațiilor electronice).

ANRCETI a stabilit în pct.44 din Regulament că pentru determinarea faptului dacă o piață a produsului este relevantă este necesar ca ea să întrunească respectarea a trei criterii (exercițiu numit Testul celor trei criterii).

Cele trei criterii sunt:

1. dacă piața de comunicații electronice este caracterizată prin existența unor bariere înalte la intrare;
2. dacă piața de comunicații electronice în cauză ar tinde pe termen scurt sau mediu, spre o concurență suficientă pentru a proteja interesele consumatorilor, chiar și fără intervenții de reglementare;
3. dacă măsurile *ex post*, în absența unor măsuri *ex ante* impuse pe această piață, ar fi suficiente pentru a remedia îngrijorările legate de existența unei poziții dominante pe piață.

Este necesar de menționat că aplicarea acestui test pentru aprecierea relevanței piețelor pentru reglementarea preventivă a fost elaborat de Comisia Europeană și recomandat regulatorilor naționali pentru exercițiul de identificare a piețelor.

Toate aceste criterii trebuie să fie îndeplinite cumulativ. În cazul în care, barierele la intrare nu sunt de durată, sau în cazul în care există dovezi recente de concurență sporită și de o concurență care tinde spre creștere continuă pe termen scurt și mediu, sau în cazul în care există anumite motive să se creadă că intervenția *ex post* de către regulator ar putea fi eficientă, atunci este rezonabil ca autoritatea de reglementare să se abțină de la impunerea măsurilor preventive în sarcina furnizorului cu putere semnificativă.

În cazul în care toate criteriile sunt îndeplinite, atunci ar fi justificată o analiză detaliată de piață pentru a determina ce furnizor are putere semnificativă pe piață și a stabili remediile *preventive* aplicate acestor furnizori.

Capitolul de mai jos aplică fiecare dintre aceste criterii la piața accesului utilizatorilor finali - persoane fizice și juridice la un post fix din rețeaua publică de telefonie.

2.6.1 Barierele de intrare și ieșire

Barierele pentru intrarea pe sau ieșirea de pe piață pot fi de două tipuri:

- **structurale:** bazate pe economii de scară și gamă, costuri irecuperabile și constrângeri tehnice;
- **legale:** bazate pe politici cum ar fi acordarea licențelor, drepturi de trecere și alocarea spectrului de frecvențe.

Ținând cont că barierele legale la intrarea pe piață rezultă din dispozițiile legilor sau ale altor acte normative care au efect direct asupra condițiilor de intrare și poziționare a furnizorilor pe piața relevantă (de exemplu, alocarea de spectru), nedepinzând de condițiile economice, ANRCETI consideră că astfel de bariere nu pot exista pe piața accesului utilizatorilor finali - persoane fizice și juridice la un post fix din rețeaua publică de telefonie.

Pe de altă parte, barierele structurale există la intrarea pe piață atunci când nivelul tehnologiei, structura costurilor asociate acesteia și nivelul cererii sunt în măsură să creeze condiții neechilibrate între furnizorii existenți și concurenții potențiali, capabile să conducă la împiedicarea sau la întârzierea intrării pe piața relevantă a acestora din urmă. De exemplu, barierele structurale pot consta în existența pe piață a unor avantaje absolute de cost,

economii substanțiale de scară și densitate, constrângeri legate de capacitate, precum și a unor costuri fixe nerecuperabile ridicate pe care le presupune intrarea pe piață. Prin urmare, ANRCETI va analiza existența barierelor structurale din următoarele puncte de vedere:

- 1) nivelul costurilor fixe nerecuperabile la intrarea pe piață;
- 2) economiile de scară și de densitate;
- 3) controlul unei infrastructuri greu de duplicat;
- 4) avantajul tehnologic;
- 5) măsura în care utilizatorii finali pot migra către surse alternative de achiziționare a serviciilor utilizate în prezent;
- 6) integrarea pe verticală.

1) Nivelul costurilor fixe nerecuperabile

Pentru evaluarea nivelului costurilor fixe nerecuperabile, ANRCETI va lua în considerare structura costurilor, măsura în care există stimulente pentru furnizorii alternativi de a face investiții în vederea intrării pe piață și dacă există premise ca, în timp, acestea să se modifice pe măsura ce baza de utilizatori crește. La nivelul pieței cu ridicata sunt disponibile o serie de servicii pe care furnizorii alternativi le pot folosi pentru a investi în mod treptat la nivele diferite ale rețelei, abordare cunoscută sub denumirea „scara investițiilor” („ladder of investments”).

Furnizorii pot intra pe piața serviciilor de acces la un post fix fie prin construirea de rețele de acces proprii, fie prin achiziționarea capacităților de acces de la alți furnizori. Asemenea capacități achiziționate pot fi serviciile de acces total/partajat la bucla locală și serviciile de bitstream pe care S.A. „Moldtelecom” este obligat să le furnizeze în conformitate cu Obligațiile speciale preventive impuse în sarcina acestuia, în calitate de furnizor cu putere semnificativă pe piața 4 și 5.

Cu toate că unele din barierele de intrare pe piață legate de investițiile masive în rețele de acces pot fi eliminate prin aceste hotărâri, acestea nu vor fi suficiente să producă efecte de competiție eficientă pe piața relevantă a produsului pe termen scurt și mediu, deoarece construirea facilităților de infrastructură necesară (rețele de transport), echipamente de acces, rețele de distribuție etc. necesită timp îndelungat și investiții semnificative în raport cu talia furnizorilor, în special în ceea ce privește veniturile relativ scăzute din serviciile cu amănuntul disponibile din serviciile de acces la un post fix și serviciile de apeluri.

De asemenea, faptul că piața serviciilor de acces la un post fix se află la un stadiu de maturitate, sugerează că concurența va putea atrage asemenea clienți în mare parte prin redistribuirea între furnizori a utilizatorilor existenți. Având în vedere faptul că piața dată este determinată de investiții masive în infrastructura rețelelor de acces⁴ (până la 80% din costurile de achiziționare a unui client) și acestea reprezintă în mare măsură costuri irecuperabile, furnizorii existenți au rezerve semnificative de a concura prin preț prin

⁴ după cum au fost estimate de Comisia Europeană în EXPLANATORY NOTE Accompanying document to the Commission Recommendation on Relevant Product and Service Markets within the electronic communications sector susceptible to ex ante regulation {second edition}. Pagina 17

renunțarea la recuperarea costurilor irecuperabile, ceea ce ar face neeconomice investițiile concurenților.

Prin urmare, concluzia ANRCETI este că chiar dacă există posibilitatea pentru concurenți de a beneficia de servicii de acces la bucla locală și la servicii de bitstream, care pot fi utilizate pentru servicii de acces în bandă largă (și cel mai probabil pentru acestea se va realiza accesul dat) și de servicii de VoIP în bandă largă suprapuse, piața accesului utilizatorilor finali la rețeaua de telefonie în un post fix păstrează încă bariere structurale suficient de înalte. În acest context, efectele remediilor pe piețele cu ridicata se vor resimți într-un termen lung.

2) Economii de scară și de densitate

Este puțin probabil ca concurența să poată atrage pe termen scurt și mediu cu investiții rezonabile un număr mare de clienți, mai ales cu densitate mare, pentru a produce efecte de scară și densitate similare cu cele existente la furnizorul istoric. Astfel, economiile de scară și densitate prezente la furnizorii existenți fac ca investițiile alternative să întâmpine bariere structurale.

Economii de scară

Furnizorii mari au avantajul de a fi în stare să repartizeze costurile lor fixe asupra unui număr mai mare de servicii, prin urmare reducând costurile pe unitate, comparativ cu furnizorii mici. Primii ar putea de asemenea procura elemente esențiale cum ar fi echipamente de rețea și produse program în condiții preferențiale, deoarece pot beneficia de reduceri din cauza volumului mare de achiziționare.

De asemenea, furnizorii cu economii de scară pot mai ușor suporta riscurile legate de investiții majore în proiecte noi sau în proiecte cu durată mare de recuperare, datorită ponderii mai mici în afacerile totale în comparație cu situația concurenților ce nu se bucură de astfel de economii.

În Moldova, S.A."Moldtelecom" are, fără îndoială, economii de scară substanțiale în comparație cu concurenții din sectorul de telefonie fixă, deoarece are o cotă de piață de 93,3% în funcție de venit.

Prezența unor economii de scară în raport cu concurenții îi permite S.A."Moldtelecom" să-și distribuie costurile pe mai multe activități sau să subvenționeze dezvoltarea unor servicii (cum de ex. IPTV) din contul altor activități și să obțină avantaje competitive.

Economii de densitate

Economiile de densitate apar atunci când furnizorul poate partaja costurile sale fixe la un număr mai mare de utilizatori. Prin urmare costurile medii pe unitate de serviciu sunt mai mici la furnizorul care poate beneficia de asemenea economii de scară.

De cele mai dese ori economiile de densitate sunt rezultat al avantajului primului intrat pe piață, în special acolo unde intrarea pe piață necesită investiții esențiale și de lungă durată în infrastructură pasivă și de rețea. De regulă de astfel de economii se bucură furnizorii istorici, care s-au bucurat în trecut de drepturi de monopol, exclusive pentru careva servicii sau regiuni, au obținut subvenționare sau privilegii de altă natură, sau s-au bucurat de limitarea de către autorități a numărului de concurenți.

Pe piața serviciilor de acces al utilizatorilor finali, persoane fizice și juridice, la un post fix din rețeaua publică de telefonie, serviciile S.A. "Moldtelecom" sunt furnizate în toate zonele geografice și se caracterizează printr-un grad înalt de penetrare în gospodării și oficii, obținut în mare parte istoric. Prin urmare noii intrați nu ar putea să obțină densitate comparabilă cu cea a S.A. "Moldtelecom", ceea ce duce la concluzia că costurile fixe vor fi în mediu mai înalte la noii intrați. Posibilitatea de a se bucura de economii de densitate îi oferă S.A. "Moldtelecom" avantaje competitive în dezvoltarea de noi rețele, spre exemplu cele de acces în bandă largă, care implică aducerea fibrei optice cât mai aproape de abonați. Astfel, efecte similare de economii de densitate noii intrați le pot, cel mai probabil, obține doar în zone geografice destul de restrânse ceea ce n-ar asigura la scară mai largă dezvoltarea eficientă a concurenței pe piață.

ANRCETI consideră că la intrarea pe piața accesului utilizatorilor finali, persoane fizice și juridice, la un post fix din rețeaua publică de telefonie există bariere ridicate care constau în avantaje de cost și economii de scară și de densitate, de care beneficiază S.A. "Moldtelecom". În cazul anumitor elemente de infrastructură, precum bucla locală, costul duplicării acestor facilități este foarte ridicat. Mai mult, un furnizor nou-intrat este nevoit să își recupereze costurile incrementale pe termen lung care sunt ridicate de la o bază mai mică de utilizatori proprii în comparație cu S.A. "Moldtelecom". Un alt avantaj de care poate beneficia S.A. "Moldtelecom" rezultă din integrarea pe verticală a activității, care îi permite obținerea anumitor economii în ceea ce privește costurile cu operațiunile de dezvoltare, funcționare și menținere a rețelei.

3) Controlul asupra unei rețele greu de duplicat

Facilitățile de infrastructură de bază sunt active necesare pentru furnizarea accesului utilizatorilor finali la un post fix din rețeaua publică de telefonie, care nu pot fi duplicate din punct de vedere tehnic sau economic. Astfel, Comisia Europeană sugerează că posibilitatea furnizorilor alternativi de a construi o infrastructură similară furnizorului istoric este limitată.

În rețeaua de acces local, costurile sunt concentrate în lucrările de inginerie civilă. Aceste lucrări pot constitui până la 50%-80% din costul total per utilizator, în funcție de soluția aleasă și caracteristicile specifice locale (astfel ca densitatea utilizatorilor, disponibilitatea canalizării, costurile de retribuire și costurile legate de excavări).

Furnizorii istorici și companiile de cablu TV pot utiliza canalizarea și drepturile lor de trecere existente pentru a minimaliza aceste costuri. Alți competitori nu au asemenea avantaje, cu excepția unor cazuri rare, când pot obține acces de la alte companii de utilitate publică. Dificultatea duplicării infrastructurii reiese din faptul că construcția acesteia este

anevoioasă, durează mult timp, necesită volum mare de coordonări și autorizări din partea autorităților ce supraveghează construcțiile civile, din cauza cerințelor de urbanism. De asemenea este important faptul că aceste facilități reprezintă cea mai mare pondere a costurilor de construire a unei rețele de acces local, iar odată construite, costurile acestor facilități trec în categoria costurilor irecuperabile. În condițiile în care o astfel de rețea există, construirea unei rețele paralele ar face imposibil (cel puțin ineficient din punct de vedere economic) de a atinge economii suficiente de densitate.

4) Avantajul tehnologic

Deținerea de către un furnizor a unui avantaj tehnologic permite acestuia să obțină costuri reduse, putând constitui în același timp o barieră la intrarea pe piață pentru concurenții potențiali.

Ținând cont de situația existentă în Moldova în ceea ce privește dezvoltarea rețelelor alternative de acces, precum și de măsurile de reglementare în vigoare la nivelul pieței cu ridicata, ANRCETI consideră că nu există nici un furnizor care să dețină un avantaj tehnologic față de concurenții săi.

5) Bariere în calea schimbării furnizorilor de servicii de apeluri

ANRCETI a analizat dacă intrarea unor furnizori noi pe piața serviciilor de apeluri la un post fix este îngreunată de existența barierelor pe care le întâlnesc utilizatorii finali în momentul în care doresc să schimbe furnizorul ale cărui servicii le utilizează în prezent.

Costurile pe care le pot înregistra utilizatorii finali în cazul adoptării unei asemenea decizii se referă, de exemplu, la penalizări aplicate de furnizori în cazul rezilierii înainte de termen a unui contract încheiat pentru o perioadă minimă, plata unei taxe de conectare solicitate în anumite cazuri pentru instalarea unui nou serviciu sau efortul și timpul pe care trebuie să-l aloce pentru schimbarea serviciilor utilizate în prezent. În cazul serviciilor de apeluri furnizate prin intermediul unei conexiuni de acces în bandă largă, necesitatea deținerii unei astfel de conexiuni poate reprezenta un cost al schimbării.

Una din barierele în calea schimbării furnizorilor de servicii de apeluri, identificate de ANRCETI în analiza pieței date din 2011, era lipsa portabilității numerelor utilizate pentru servicii furnizate la un post fix, care ar asigura abonaților posibilitatea de a-și păstra numărul telefon la schimbarea furnizorului serviciului. Această barieră a fost în mare parte exclusă odată cu implementarea portabilității numerelor în rețelele de telefonie fixă începând cu 01.08.2013.

Totodată menționăm că există încă circa 20% din totalul de abonați ai S.A.”Moldtelecom” care nu pot fi portați din cauza deținerii de numerele geografice atribuite punctelor terminale conectate la centrale analogice (pct. 6, alin. 3) din Regulamentul privind portabilitatea numerelor aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRCETI nr. 34 din 01.12.2011). Menționăm că din totalul de abonați ai S.A.”Moldtelecom” care nu

pot fi portați peste 40% se află în municipiul Chișinău, unde sunt concentrați majoritatea concurenților de pe piața analizată.

Astfel, situația din prezent indică faptul că există bariere întâlnite de către utilizatorii finali la schimbarea serviciilor cel puțin în orizontul de timp cuprins de prezenta analiză.

6) Integrarea pe verticală

Furnizorii a căror activitate este integrată pe verticală controlează anumite resurse de pe piața cu ridicata necesare unui furnizor nou-intrat pentru ca acesta să poată oferi servicii pe piețele cu amănuntul. În general, un furnizor integrat pe verticală are tendința să furnizeze servicii la nivelul piețelor cu ridicata în condiții discriminatorii (în cazul în care nu sunt impuse măsuri de reglementare *ex ante* care să prevină astfel de practici), în favoarea propriilor activități cu amănuntul, cu efecte semnificative asupra concurenței pe piață. În aceste condiții, există posibilitatea de a utiliza poziția deținută pe piața cu ridicata în vederea influențării concurenței pe piața cu amănuntul, prin refuzul de a furniza altor furnizori accesul la rețeaua proprie. În cazul piețelor de acces la un post fix, piețele din amonte sunt reprezentate de piețele cu ridicata corespunzătoare serviciilor de interconectare furnizate de furnizorii de rețele.

S.A.”Moldtelecom” este cel mai mare furnizor de rețele publice fixe integrat pe verticală, fiind activ, la nivel național, atât la nivelul piețelor cu ridicata, cât și la nivelul piețelor cu amănuntul. De asemenea, conform analizelor de piață realizate de către ANRCETI la nivelul cu ridicata pe piețele corespunzătoare serviciilor de tranzit și terminare a apelurilor la un post fix în rețelele publice de telefonie, S.A.”Moldtelecom” a fost desemnat ca furnizor cu putere semnificativă. Pentru a împiedica apariția unor probleme concurențiale la nivelul piețelor cu amănuntul, ANRCETI a propus ca serviciile, pe care trebuie să le furnizeze furnizorul cu putere semnificativă pe piețele cu ridicata să se realizeze la tarife orientate la costuri și în condiții nediscriminatorii.

Concluzie: Barierele existente la intrarea pe piața accesului la un post fix din rețeaua publică de telefonie sunt suficient de ridicate pentru a împiedica intrarea pe piață a noi furnizori de astfel de servicii.

2.6.2 Tendințe spre concurență efectivă

În anul 2021 S.A.”Moldtelecom” a avut următoarele cote de piață pe piața de telefonie fixă:

- 1) 93,3% în funcție de veniturile obținute din serviciile de telefonie fixă;
- 2) 89,4 % în funcție de numărul de abonați la telefonia fixă.

Cu toate că cotele de piață ale S.A.”Moldtelecom” pe piața serviciilor de telefonie fixă sunt încă suficient de înalte, ANRCETI totuși constată o diminuare continuă a pieței serviciilor de telefonie fixă, inclusiv a preferințelor utilizatorilor finali.

Astfel, principalii indicatori care caracterizează piața serviciilor de telefonie fixă sunt în scădere continuă în ultimii 10-12 ani:

1) veniturile din serviciile de telefonie fixă s-au diminuat continuu, înregistrându-se o scădere semnificativă a acestora - cu circa 82,6% (de circa 5,7 ori), de la peste 1915 milioane lei în anul 2010 la circa 334 milioane lei în anul 2021). În aceeași perioadă veniturile S.A."Moldtelecom" din furnizarea serviciilor date au scăzut cu circa 84% (de circa 6 ori);

2) numărului abonaților la serviciile de telefonie fixă a scăzut cu circa 13,9% în anul 2021 față de anul 2010 (de la 1,16 milioane de abonați la circa 1 milion de abonați). Diminuarea numărului abonaților la telefonie fixă a S.A."Moldtelecom" pentru perioada respectivă a fost de peste 20%;

3) venitul mediu lunar per abonat (ARPU) al furnizorilor de telefonie fixă a scăzut cu peste 80% (de peste 5 ori), de la circa 140 lei în anul 2010 la 27,5 lei în anul 2021;

4) numărul mediu de minute vorbite lunar de un utilizator (MoU) s-a diminuat cu peste 54% (de circa 2,2 ori), de la 268 minute în anul 2010 la 122 minute în anul 2021;

5) În pofida faptului că numărul abonaților la servicii de telefonie fixă a fost în perioada analizată relativ stabil, înregistrând scăderi ușoare, traficul originat de utilizatorii serviciilor de telefonie fixă s-a diminuat semnificativ - cu circa 74,5% sau de circa 4 ori, de la circa 2,5 miliarde minute în anul 2010 la circa 0,6 miliarde minute în anul 2021 (traficul respectiv realizat de utilizatorii S.A."Moldtelecom" diminuându-se în aceeași proporție), după destinații, astfel:

a) traficul originat de utilizatorii serviciilor de telefonie fixă și destinat rețelelor fixe s-a diminuat în perioada respectivă cu circa 75% (de circa 4 ori) (traficul respectiv realizat de utilizatorii S.A."Moldtelecom" diminuându-se în aceeași proporție); ANRCETI consideră această diminuare drept o dovadă a faptului că are loc un proces de substituție a apelurilor fix-fix în principal cu apeluri de tip mobil-mobil, dar și cu o presiune crescândă din partea aplicațiilor OTT îndeosebi instalate la terminale mobile;

b) traficul originat de utilizatorii serviciilor de telefonie fixă și destinat rețelelor mobile s-a diminuat în perioada respectivă cu circa 60% (de circa 2,4 ori) (traficul respectiv realizat de utilizatorii S.A."Moldtelecom" diminuându-se cu circa 70% (de circa 3 ori)); ANRCETI consideră această diminuare drept o dovadă a faptului că are loc un proces de substituție a apelurilor fix-mobil în principal cu apeluri de tip mobil-mobil, dar și cu o presiune crescândă din partea aplicațiilor OTT îndeosebi instalate la terminale mobile;

c) traficul originat de utilizatorii serviciilor de telefonie fixă și destinat rețelelor din afara Republicii Moldova s-a diminuat în perioada respectivă cu circa 95% (de circa 20 ori) (traficul respectiv realizat de utilizatorii S.A."Moldtelecom" diminuându-se cu circa 95% (de peste 21 ori)). ANRCETI consideră că această scădere e datorată în cea mai mare parte de presiunea din partea aplicațiilor OTT la terminale fixe și, îndeosebi, la cele mobile.

Diminuarea continuă a pieței serviciilor de telefonie fixă este influențată în principal de următorii factori:

1. substituția fix – mobil pe partea cererii cu amănuntul de servicii – care reprezintă substituția serviciilor de telefonie fixă, în principal de apeluri, cu serviciile de telefonie mobilă.

Atât la nivel internațional, cât și în Republica Moldova se constată tot mai accentuat efectul de substituție de către utilizatori a serviciilor de telefonie fixă cu serviciile de telefonie mobilă, acestea din urmă înlocuindu-le treptat pe primele. Acest efect se explică atât prin convergența tehnologiilor, cât și prin comportamentul utilizatorilor, care aleg serviciile de mobile datorită caracteristicilor acestora care manifestă o serie de avantaje față de serviciile de telefonie fixă cum ar fi mobilitatea serviciilor mobile, utilizarea serviciilor mobile oriunde și oricând, serviciile mobile sunt mai personale pe când serviciile de telefonie fixă sunt de obicei asociate întregii familii etc.

Aceste tendințe se observă dacă analizăm comparativ o serie de indicatori ai serviciilor respective:

1) numărul utilizatorilor de telefonie fixă a fost în scădere cu circa 13,9% în anul 2021 față de anul 2010, în timp ce numărul utilizatorilor serviciilor mobile a crescut cu circa 50%.

2) rata de penetrare a serviciilor de telefonie mobilă este în continuă creștere, majorându-se cu peste 70% în ultima decadă, atingând o rată de penetrare a serviciilor de telefonie mobilă la 100 locuitori (abonați activi) de 150,2% în anul 2021, iar penetrarea serviciilor de telefonie fixă este în continuă scădere luând în considerare scăderea numărului utilizatorilor acestor servicii.

3) Traficul originat în rețelele fixe de către utilizatori este în continuă scădere, diminuându-se cu circa 74,5% (de circa 4 ori) în ultimii 12 ani, iar traficul originat de utilizatorii serviciilor de telefonie mobilă s-a majorat cu circa 50% în ultimii 10 ani. Este important de menționat că în anul 2021 traficul realizat de utilizatorii serviciilor de telefonie mobilă este de peste 10 ori mai mare decât traficul realizat de utilizatorii serviciilor de telefonie fixă.

4) Numărul mediu de minute vorbite lunar de un utilizator (MoU) în rețelele de telefonie fixă este în continuă scădere, diminuându-se cu peste 50% (diminuarea fiind de 2,2 ori) în ultimii 12 ani, ajungând în anul 2021 la 122 minute pe lună, în timp ce MoU în rețelele de telefonie mobilă este în continuă creștere, în aceeași perioadă crescând cu peste 120% (creșterea fiind de 2,2 ori), ajungând în anul 2021 la 296 minute pe lună, ceea ce reprezintă de peste 2,4 ori mai mult decât în rețelele fixe.

Printre factorii principali care favorizează sau contribuie la substituirea de către utilizatori a serviciilor de telefonie fixă cu serviciile de telefonie mobilă pot fi enumerați următorii:

a) Nivelul de acoperire cu semnal radio atât a teritoriului, cât și a populației Republicii Moldova. În anul 2021 furnizorii de servicii mobile au înregistrat următoarele rate de acoperire cu semnal radio:

Ratele de acoperire a teritoriului republicii cu rețele de comunicații electronice mobile 3G:

- Orange Moldova – 99%;
- Moldcell – 96,6%;

- Moldtelecom – 99,8%.

Ratele de acoperire a teritoriului republicii cu rețele de comunicații electronice mobile 4G:

- Orange Moldova – 97%;
- Moldcell – 82%;
- Moldtelecom – 28%.

Ratele de acoperire a populației republicii cu rețele de comunicații electronice mobile 3G:

- Orange Moldova – 99%;
- Moldcell – 99,9%;
- Moldtelecom – 99,7%.

Ratele de acoperire a populației republicii cu rețele de comunicații electronice mobile 4G:

- Orange Moldova – 99%;
- Moldcell – 92%;
- Moldtelecom – 41,2%.

b) Oferirea de către furnizorii de comunicații mobile a unor planuri tarifare la prețuri tot mai avantajoase și tot mai atractive pentru utilizatori (care conțin trafic voce, SMS, date mobile și alte avantaje) ca rezultat al dezvoltării continue a concurenței pe această piață.

Furnizarea serviciilor mobile la prețuri tot mai avantajoase se constată prin analiza dinamicii venitului mediu lunar per abonat (ARPU) al furnizorilor de telefonie mobilă, care s-a diminuat în ultimii 12 ani cu peste 30%, cu toate că, după cum a fost menționat mai sus, principalele categorii de trafic (cu excepția apelurilor internaționale care vor fi analizate mai jos) realizat de utilizatorii serviciilor de telefonie mobilă sunt în creștere continuă, numărul mediu de minute vorbite lunar de un utilizator (MoU) în rețelele de telefonie mobilă dublându-se în aceeași perioadă, ceea ce denotă o diminuare considerabilă a prețurilor per unitate de serviciu de telefonie mobilă.

De asemenea furnizorii de servicii mobile oferă utilizatorilor alte avantaje ca telefoane mobile la prețuri subvenționate în anumite condiții, cum ar fi abonarea pe o anumită perioadă la anumite planuri tarifare ale furnizorilor sau telefoane care pot fi achitate în rate etc.

Mai mult, odată cu reducerea treptată de către ANRCETI, începând cu anul 2010, a ratelor de terminație a apelurilor voce în rețelele de telefonie fixă și mobilă, până la tarifele orientate la costurile LRIC, și a implementării portabilității numerelor în rețelele de telefonie mobilă lansat în anul 2013, care au impulsionat dezvoltarea concurenței, astfel încât furnizorii de comunicații mobile au redus continuu în special tarifele pentru apeluri atât în afara rețelei cât și a apelurilor spre rețelele fixe.

Este important de menționat că efectul de substituție a serviciilor de telefonie fixă cu serviciile de telefonie mobilă are loc în Republica Moldova chiar dacă serviciile de telefonie fixă cu amănuntul sunt furnizate istoric de către S.A. "Moldtelecom" sunt nivelul costurilor.

Conform rapoartelor evidenței contabile separate ale S.A. "Moldtelecom", situația 2021, aceasta a înregistrat în anul de referință un deficit de venit din furnizarea serviciilor de telefonie fixă (serviciilor de acces la un post fix și servicii de apeluri) de circa 676 milioane lei. Astfel, S.A. "Moldtelecom" înregistrează pierderi în medie de câte circa 63 lei lunar per fiecare linie de abonat. În aceste condiții ceilalți furnizori de telefonie fixă sunt situați în poziție non-competitivă, fiind nevoiți să replice tarifele sub cost ale S.A. "Moldtelecom".

Pentru a soluționa problema tarifelor sub costuri pentru serviciile de telefonie fixă ale S.A. "Moldtelecom" a fost aprobat Planul de rebalansare prin Hotărârea ANRTI nr. 12/1 din 26.12.2002. Până în prezent au fost implementate 2 din cele 4 etape de rebalansare preconizate, a II-a etapă de rebalansare a tarifelor fiind implementată din 1 februarie 2004. Aceasta a permis la momentul respectiv ridicarea gradului de acoperire a costului serviciilor locale din contul veniturilor locale cu circa 20 de puncte procentuale.

Astfel, conform rezultatelor din rapoartele financiare separate publicate de S.A. "Moldtelecom" pentru anul 2021, tarifele la serviciile de telefonie fixă permit acoperirea a doar circa 24% din costurile furnizării serviciilor date.

Practicarea de către S.A. "Moldtelecom" a unor tarife determinate prin reglementări neorientate la costuri, a reprezentat un factor destabilizator al pieței și o barieră semnificativă atât pentru intrarea pe piață a noi furnizori, cât și în calea dezvoltării concurenței pe această piață și pe piețele adiacente, astfel că furnizorii alternativi nu au fost în stare să dezvolte afaceri viabile pe piața respectivă și să concureze cu S.A. "Moldtelecom", neputând să stabilească alte tarife, decât cele ce ar replica în mare măsură tarifele sub cost ale S.A. "Moldtelecom". Prin aceasta se explică cotele de piață înalte ale S.A. "Moldtelecom" atât în funcție de veniturile obținute pe piața dată, cât și în funcție de abonați.

2. Serviciile OTT (Over-the-top). La nivelul cu amănuntul, are loc o creștere a penetrării ridicate a serviciilor OTT, îndeosebi a celor furnizate la terminale mobile și a cererii pentru aceste servicii, fapt ce se datorează creșterii disponibilității Internetului în bandă largă furnizat atât prin rețelele fixe și mobile, creșterea penetrării serviciilor de acces la Internet în bandă largă și a faptului că multe din aceste servicii sunt furnizate gratuit pentru utilizatori.

Ratele de acoperire a populației și a teritoriului Republicii Moldova cu rețele de comunicații electronice mobile a fost prezentat în punctul anterior. De asemenea menționăm că în conformitate cu datele statistice raportate de furnizori pentru anul 2021:

- Rata de penetrare a conexiunilor de acces la Internet la puncte fixe a atins cota de 29,4% (raportată la 100 de locuitori);
- Rata de penetrare a accesului la Internet mobil în bandă largă a atins cota de 103,5% (raportată la 100 de locuitori).

Mai mult, anumite servicii OTT (ca apelurile voce și SMS) ar putea fi percepute de utilizatori ca alternativă la serviciile de comunicații electronice oferite de furnizorii de rețele și/sau servicii de comunicații electronice. Aceste servicii ar putea avea efecte de subminare a modelelor de afaceri a furnizorilor de infrastructuri, deoarece multe din aceste servicii sunt

furnizate gratuit pentru utilizatori. Cu toate că serviciile OTT nu sunt încă la un nivel care să fie considerate substituate pentru serviciile furnizate de furnizorii de infrastructuri, anumite dezvoltări tehnologice astfel ca expansiunea LTE și creșterea penetrării smartphone-lor duc la o expansiune continuă a acestor servicii.

Astfel, importanța acestor servicii este în continuă creștere și produce un impact tot mai mare asupra pieței serviciilor de telefonie.

În special acest impact poate fi observat pentru apelurile internaționale. Astfel, menționăm că traficul pentru apelurile internaționale efectuate de utilizatori din rețelele fixe a scăzut în ultimii 10 ani cu circa 95% (de circa 20 ori), iar traficul pentru apelurile internaționale efectuate de utilizatori din rețelele mobile a scăzut în aceeași perioadă cu peste 80% (de circa 5,5 de ori).

Ținând cont de cele menționate, ANRCETI consideră că există suficientă presiune concurențială asupra pieței serviciilor de telefonie fixă, tendințele menționate urmând să se accentueze și în continuare.

Astfel, menționăm că datorită factorilor analizați S.A. "Moldtelecom" nu va putea majora prețurile pentru serviciile de telefonie fixă peste nivelul costurilor, existând riscuri ridicate de migrare a abonaților din rețeaua sa fixă către rețelele de telefonie mobilă.

Aici este important de menționat că, luând în considerare rata de penetrare a serviciilor de telefonie mobilă de 150,2% în anul 2021, ceea ce denotă că majoritatea populației deține cel puțin un terminal mobil, în cazul majorării de către S.A. "Moldtelecom" a tarifelor pentru serviciile de telefonie fixă, utilizatorii acestuia vor putea migra în rețelele mobile practic fără anumite costuri.

Astfel, ANRCETI ajunge la concluzia că piața serviciilor de telefonie mobilă și aplicațiile OTT exercită presiuni concurențiale directe asupra serviciilor de telefonie fixă. Prin urmare, testul celor trei criterii pe piața analizată este eșuat, astfel că ANRCETI concluzionează că piața accesului utilizatorilor finali, persoane fizice și juridice, la un post fix din rețeaua publică de telefonie nu mai este susceptibilă reglementării *ex-ante*.

În urma acestor constatări, ANRCETI urmează să retragă obligațiile speciale preventive, impuse anterior în sarcina S.A., "Moldtelecom" urmare a determinării puterii sale semnificative pe piața accesului utilizatorilor finali, persoane fizice și juridice, la un post fix din rețeaua publică de telefonie (Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRCETI nr. 12 din 25.05.2012). Procedura de retragere a obligațiilor speciale preventive va fi executată în conformitate cu prevederile Regulamentului și ale Legii nr. 241/2007.

Totodată, piața accesului utilizatorilor finali, persoane fizice și juridice, la un post fix din rețeaua publică de telefonie urmează a fi eliminată din lista piețelor relevante de rețele și/sau servicii de comunicații electronice, aprobate prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRCETI nr. 85 din 28.04.2009.

Recomandarea Comisiei Europene 2014/710/UE

Comisia Europeană, prin Recomandarea sa din 9 octombrie 2014 (2014/710/UE) a aprobat lista piețelor relevante de produse și de servicii din sectorul comunicațiilor

electronice care pot face obiectul unei reglementări ex-ante, în conformitate cu Directiva 2002/21/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind un cadru de reglementare comun pentru rețelele și serviciile de comunicații electronice. ANRCETI ia notă și de faptul că în cadrul procesului de consultare publică a proiectului acestei recomandări majoritatea respondenților au indicat asupra oportunității excluderii pieței accesului utilizatorilor finali, persoane fizice și juridice, la un post fix din rețeaua publică de telefonie din lista piețelor relevante. Totodată, ANRCETI reține că în toate celelalte state europene aflate sub acțiunea directă a Recomandării date a Comisiei Europene sau care își aliniază câmpul de reglementare la cel comun european, reglementarea pieței date a fost deja retrasă.

Astfel, ținând cont că piața dată nu întrunește cerințele testului celor trei criterii pentru a fi considerată susceptibilă reglementării ex-ante, piața respectivă a fost exclusă din lista piețelor relevante de servicii și/sau rețele de comunicații electronice.

2.7 Concluzii generale

ANRCETI a găsit că o serie de indicii arată asupra faptului că piața accesului utilizatorilor finali, persoane fizice și juridice, la un post fix din rețeaua publică de telefonie nu mai întrunește cerințele testului celor trei criterii și, prin urmare, nu mai este susceptibilă reglementării *ex-ante*.

Prin urmare și sub rezerva acestei consultări publice, ANRCETI ar urma să ia decizia constatării unei concurențe efective pe piața accesului utilizatorilor finali, persoane fizice și juridice, la un post fix din rețeaua publică de telefonie, în virtutea presiunii de piață exercitate suficient din partea serviciilor și tehnologiilor ce manifestă un grad ridicat de substituibilitate a serviciilor cuprinse în piața produsului focal. Subsecvent ar urma și decizia ANRCETI de abolire a deciziei de desemnare a S.A., „Moldtelecom” în calitate de furnizor cu putere semnificativă pe această piață, cu retragerea obligațiilor impuse anterior furnizorului dat în legătură cu puterea semnificativă pe care o exercitase pe această piață.

În conformitate cu prevederea art. 49 alin.(4) al Legii nr.241/2007, ANRCETI , cu cel puțin 30 de zile înainte de retragerea oricăror obligații impuse unui anumit furnizor, trebuie să aducă această intenție la cunoștința persoanelor care au încheiat acorduri de interconectare sau de acces cu furnizorul respectiv, pentru a le permite să găsească furnizori alternativi sau să renegocieze acordul încheiat.

Cu toate că Obligațiile preventive în legătură cu puterea semnificativă pe piața accesului utilizatorilor finali, persoane fizice și juridice, la un post fix din rețeaua publică de telefonie nu vizează direct relațiile de interconectare sau acces ale altor furnizori cu S.A.”Moldtelecom”, totuși ANRCETI va ține cont de termenul respectiv și propune retragerea obligațiilor preventive respective din data de 01.07.2023.

Suplimentar la aceasta, având în vedere identificarea faptului că piața accesului utilizatorilor finali, persoane fizice și juridice, la un post fix din rețeaua publică de telefonie (Piața 1) se află într-o stare concurențială suficientă, ANRCETI ar urma să excludă piața dată din Lista piețelor relevante de rețele și/sau servicii de comunicații electronice, definită prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRCETI nr.85 din 28 aprilie 2009.

În conformitate cu prevederile Legii nr.241/2007, ANRCETI, dacă ia decizii privind identificarea piețelor relevante, desemnarea furnizorilor cu putere semnificativă pe piețele relevante și impunerea obligațiilor speciale în sarcina furnizorilor cu putere semnificativă pe piețele relevante, are obligația de a notifica Consiliului Concurenței în termen de 3 zile lucrătoare din data adoptării privind aceste decizii. Conform Legii nr. 241/2007, ANRCETI va remite hotărârea în adresa S.A.”Moldtelecom” și Consiliului Concurenței.